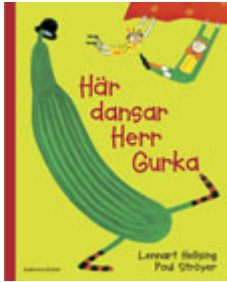

Veckans växt v. 20 2010

Gurka (*Cucumis sativus* L.)

”– Här dansar Herr Gurka, både vals och mazurka!” har nog många småbarnsföräldrar sjungit ända sedan Lennart Hellsings bok kom ut för 43 år sedan med Poul Strøyers kongeniala teckningar. Och ordet ”görkbörrk” (gurkburr) fick vi under 90-talet lära oss som en anfallskombination i handboll av den halländske landslagstränaren Bengt Johansson.

Ja, den kära gamla goda gurkan förekommer i en mängd sammanhang: skivad på ostmackan, riven i tzatziki, inlagd på längden och tvären, i gurksoppa, som garnering på den inkokta laxen eller i miniformat som cornichons till leverpastejen. Just nu kan vi njuta av härligt krispiga svenska gurkor som kommer från odlare i hela landet. Jag minns särskilt en som jag besökte som ung student 1978 i Tornedalen - Gunnar Hietala - i ett växthus som ångade av tropisk värme. Han visade upp en decimeterlång gurka och sade på sjungande tornedalssvenska: ”– Den är klar i morgon kväll!” Så går det när solen lyser dygnet runt.

Gurkan tillhör familjen *Cucurbitaceae* och har enligt litteraturen sitt ursprung i Indien. Till gurkväxterna räknar vi också meloner och pumpor. Botaniskt sett är själva ”gurkan” ett bär eftersom den har ett tunt skal som omger ett köttigt inre där fröna ligger.

Våra växthusodlade gurkor brukar hänföras till Slanggurka-Gruppen; andra bekanta gurktyper tillhör Druvgurka-Gruppen (”Västeråsgurkor”) eller den Vitskaliga Gruppen (”asiagurkor”) som var vanligare förr men fortfarande är mycket populära i Danmark. Gurka heter f.ö. *agurk* på danska!

I landet har vi ungefär 200 odlare som tillsammans producerar c. 25 000 ton slanggurka i växthus. Frilandsodlingen av druvgurka är betydligt mindre: 2006 uppgick arealen bara till 164 ha som sammanlagt producerade 9 400 ton. Som ett kuriosum kan nämnas att EU:s gemensamma sortlista för köksväxter 2009 innehöll 836 (!) olika sorter av slanggurka.

Text: Jens Weibull

Litteratur:

- Smartt & Simmonds (1995) - Evolution of crop plants. Longman.
- Aldén & Ryman (red., 2009) - Våra kulturväxters namn. Ursprung och användning. Formas.